

KESZTYŰSNÉ DR. DOBOS KATALIN főiskolai docens

JGYTF Technika Tanszék

Szeged

A technikaoktatás múltja, jelene és jövője

A munkaoktatás Magyarországon együtt változott a társadalmi-gazdasági viszonyokkal, s számos kezdeményezéssel teremtett igazi értéket. Minden kor megfogalmazta a maga embereszményét, s a felnövekvő generáció ennek eléréséért vetette latba minden erejét.

Az oktatás történetének állomásait nagy nevek, jelentős pedagógus egyéniségek ránk maradt művei, munkássága jelzi. A közoktatási reformok sorozata általában a gyakorlati élet szempontjait figyelembe véve fogalmazta meg a reális változtatási irányt, s a tantervek jól mutatták a gyakorlati-asszágra törekvést a tananyagtartalom meghatározásában. Így karolták fel a XIX. század végén a kézimunka-oktatást, az 1930-as években pedig a munkaiskolát tekintették a tanítás fontos módszereinek, illetve eszközeinek.

Negyven évvel ezelőtt 1959-ben a „Gyakorlati foglalkozás” került be a közoktatásba, s a „tanulók munkára nevelésének és politechnikai képzésének egyik tantárgya” lett (Tanterv és utasítás az általános iskolák számára. Tankönyvkiadó Budapest, 1962.). Tantervi feladatai között a megmunkálási és szerelési műveletek ismeretének biztosítása, az értelmi képességek (különösképpen a konstruáló képesség, produktív, reprodukív fantázia és a technikai gondolkodás) fejlesztése szerepelt. Tananyagtartalma ipari és mezőgazdasági témaköröket ölelt fel, s a leányoknál a háztartási ismeretek és gyakorlatok oktatása is jelentős teret kapott. Az egyes területek tárgyalása, mélysége és a gyakorlati feladatok is 5–8. osztályig bonyolultabbakká váltak, egyre több előismeretet követeltek, és építették a korábban tanultakra is. A tantárgy oktatása során azonban főleg a manualitás került előtérbe, s a gyermek alkotó fantáziája csorbát szenvedett.

Az 1978-ban bevezetett „Technika” tantárgy célja az egységes alapműveltség alkotó elemeinek biztosítása, olyan jártasságok és készségek kialakítása volt, amelyeket az iskola elvégzése utáni reális gyakorlati tevékenységhez és a rohamos tudományos-technikai fejlődés által követelt szakmai mobilitás biztosításához is szükségesnek tartottak. Módszereiben arra törekedtek, hogy a tanuló a technikai feladatok megoldása során képes legyen a mindenkori környezeti feltételekhez rugalmasan alkalmazkodva kiválasztani az alternatívák közül a gazdaságilag és/vagy technikailag legmegfelelőbbet. Fontosnak tartották azt is, hogy a gyermekek a megoldandó problémákat funkcionális szemléletmód alapján közelítsék és oldják meg. A tananyag mindenki számára feltétlenül elsajátítandó törzsanyagra és ún. kiegészítő anyagra bomlott. Az utóbbi lehetővé tette a helyi sajátosságok, valamint a tanulók egyéni képességeinek figyelembevételét is. Biztosították az elmélet és a gyakorlat egységét, valamint a sokrétű manuális tevékenység végzését is. A Technika tárgy „A” változata elsősorban műszaki jellegű volt, a „B” változat mezőgazdasági ismereteket is tartalmazott, mindkettő mellőzte viszont a leányokat vonzó háztartási ismereteket. A tantárgy és tananyag fejlesztése a 80-as években sem állt le, megjelentek az „egyéni” kezdeményezésekre épülő fakultációk, a kísérleti tantervek és tankönyvek is.

1995-ben kormányrendelettel megjelent a Nemzeti Alaptanterv (NAT), melyben külön műveltségterületként szerepelt az „Életvitel és gyakorlati ismeretek: Technika, Háztartástan és Pályaorientáció”. A preferált módszertani elvek között helyet kapott a probléma centrikus oktatása, a

modellezés elveinek alkalmazása, a rendszerszemléletű oktatás stb. Kiemelt szerephez jutott a környezetvédelem, az esztétikai érzék fejlesztése, a helyes magatartásformák kialakítása, és az is, hogy a gyermekek kreatív módon, kulturáltan tudjanak élni. A komplex szemléletű, legkorszerűbb ismeretekre alapozó gyakorlati életre nevelés célja a kor követelményeit észlelni tudó, a problémákat megoldani képes, aktív, rugalmas, biztos szakmai tudással rendelkező, ötletekben gazdag emberek képzése.

E cél megvalósítása érdekében a NAT-ra épülve készülnek el napjainkban, ill. a közeljövőben a közoktatás szabályozásának eszközei, a kerettantervek. Az iskolák törvényben garantált szakmai önállóságának tiszteletben tartása mellett hisszük és reméljük, hogy a „Technika” és/vagy „Életvitel” továbbra is a kötelező tárgyak sorába kerül, hiszen ez ebben a rohamosan fejlődő világban a technikai környezetben is eligazodni tudó gyermekek nevelésének elengedhetetlen feltétele. Az elsajátított ismeretekkel a felnövekvő generáció általános műveltsége lesz magasabb színvonalú, hiszen a technikai készség és képesség fejlesztése, a gyakorlati ismeretek nyújtása természettudományos ismereteken alapul. Az általános iskolákban folyó sokirányú oktató-nevelő munka szakszerű összehangolása a hatékonyság növeléséhez, a legkorszerűbb ismeretek nyújtásához, az egyének mindennapi életben való boldogulásához lehet fontos segítség.

Hiszük, hogy a Technika tantárgynak így nemcsak múltja, jelene, de jövője is van – lesz a kötelezően oktatandó tárgyak sorában és nem kis óraszámmal.

IMRE RUBENNÉ
Bessenyei György Tanárképző Főiskola
Tanítóképző Intézet
Nyíregyháza

Az egyén nyelvrétegei és kódváltásai Móricz Zsigmond A fáklya című regényében

ARDAY KÉPVISELŐ NYELVHASZNÁLATA

Móricz Zsigmond írói pályájának első szakaszából olyan regényt kerestem, amelynek története falun játszódik, de nemcsak parasztok a szereplői, hanem a falusi társadalom egyéb képviselői is megjelennek benne. Céлом annak bebizonyítása, hogy Móricz nemcsak a parasztságot ismerte jól, hanem a falusi társadalom egyéb rétegeit is. Ennek illusztrálására „A fáklya” című regényt találtam legalkalmasabbnak, mert itt Móricz valóság híven jeleníti meg a korabeli falu társadalmának egy szűk metszetét. Matolcsy Miklós, a regény főszereplője a református papság képviselője, Dékány Sámuel tiszteletes a falusi gazdálkodó papság megtestesítője a regényben. Dékány Sámuelné, a tiszteletes felesége az úri életformát reprezentálja. A falu élén Arday, a földesúr áll. A falu értelmiségéhez tartozik még a tanító és felesége, valamint a fiatal tanítónő, Margit. A parasztságot a kurátor, a csordás, a cseléd és egy névtelen parasztember képviseli.

Elemzésem középpontjában a szereplők nyelvhasználatának vizsgálata áll. Abból a feltevésből indulok ki, hogy nyelvi adekvátság jellemző a szereplőkre, vagyis minden szereplőnek vannak csak rá jellemző, őt egyedítő nyelvhasználati sajátosságai is. Ahány szereplő van a regényben, annyiféle nyelvhasználat elemezhető. A szereplők egyedi nyelvhasználatát, szociolingvisztikai műszóval idiolektusoknak nevezzük (vö. Kiss 1995: 59). Az egyes szereplők nyelvi jellemzése a következő szempontok szerint történik: